

Негри

25 березня.

На моєму столі стоять квіти. Мило. Подарунок моєї славної господині помешкання, бо сьогодні мій день народження.

Однак мені потрібен стіл, отож відсуваю квіти набік, а також лист моїх старих батьків. Моя мама пише: «У твоє 34-річчя бажаю тобі, моя дорога дитино, усього найкращого. Щоби всемогутній Господь послав тобі здоров'я, щастя, радості!». А мій тато пише: «У твій тридцять четвертий день народження, мій любий сину, бажаю тобі всього доброго. Нехай Господь пошле тобі щастя, задоволення і здоров'я!».

Щастя нікому не завадить, думаю, а здоровий ти й так, Богу дякувати! Я стукаю по дереву. Однак, задоволення? Ні, я все-таки не задоволений. Та, зрештою, хто задоволений: ніхто.

Я сідаю за стіл, відтикаю червоне чорнило, заляплю пальці і злюся через це. Треба нарешті винайти таке чорнило, яким би не можна було захляпатися!

Ні, я таки не задоволений.

Не думай дурного, нагримую на себе. Ти ж маєш добру роботу із правом отримання пенсії – і це в наш час, коли ніхто не впевнений у завтрашньому дні. Це – немало! Скільки людей, якби були на твоєму місці, потирали б руки?! Який малий усе ж відсоток кандидатів на посаду вчителя, які справді можуть стати педагогами! Богу дякувати, що ти належиш до викладацького складу міської гімназії, і що ти, отже, можеш старіти й тупіти без матеріальних клопотів! Усе ж ти також можеш дожити до ста літ, можливо, ти навіть колись станеш найстарішим жителем батьківщини! Тоді потрапиш на свій день народження в журнал, і там буде написано: «Він іще при жвавому розумі». І це все з пенсією! Схаменися і не гріши!

Я не грішу й беруся до роботи.

Двадцять шість блакитних зошитів лежать біля мене, двадцять шість хлопчаків, віком біля чотирнадцяти, мали вчора написати з географії твір, а я, власне, викладаю історію та географію.

Надворі ще світить сонце, мабуть, гарно зараз у парку! Однак професія – це обов'язок, я перевіряю зошити й записую у свою книжечку, хто чого вартий чи ні.

Тема творів, яку запропонувала освітня інспекція, звучить так: «Чому ми мусимо мати колонії?». Справді, чому? Тож послухаймо!

Перший учень починається на літеру В: його прізвище *Vauer, Бауер*, звати – Франц. У цьому класі немає нікого, хто починався б на А, зате в нас є одразу п'ятеро хлопчаків на В. Рідкість: стільки прізвищ на В за загальної кількості учнів – двадцять шість! Проте два В – близнюки, що незвично.

Поглядом автоматично перебігаю списком прізвищ у моїй книжечці та з'ясовую, що лишень S майже наздоганяє В – справді, чотири починаються на S, три – на М, по два – на Е, G, L та R, по одному – на F, H, N, T, тоді як жоден із хлопчаків не має прізвища на А, С, D, I, O, P, Q, U, V, X, Y.

Отже, Франц Бауер, навіщо нам потрібні колонії?

«Нам потрібні колонії, – пише він, – бо нам необхідно багато сировини, адже без сировини ми не змогли б підпорядкувати нашу добре розвинуту промисловість її головній меті та цінностям, що призвело б до непоправних наслідків, і вітчизняний робітник став би знову безробітним». Абсолютно слушно, дорогий Бауере! «Ідеться, власне, не про робітників, – а про кого, Бауере? – ідеться радше про весь народ, бо й робітник, зрештою, також належить до народу».

«Це, зрештою, без сумніву, велике відкриття», – спадає мені на думку, аж раптом пригадую, як часто сьогодні давно мудрість подають як уперше сформульовані ключові думки.

Чи, може, так завше було?

Я не знаю.

Зараз я знаю лише те, що знову мушу перечитувати двадцять шість творів, писанину, де через помилкові припущення зроблені неправильні висновки. Як було б добре, якби «помилковий» і «неправильний» самоліквідувалися, однак вони цього не роблять. Вони йдуть разом рука в руку й виспівують порожні фрази.

Я, як міський службовець, остерігатимуся, щоби цьому милому співу не закинути ні найменшої критики! Навіть якщо це завдає болю, бо що годен один

проти всіх? Він може собі лишень потай злитися.
А я не хочу вже злитися!

Швидко перевіряй, ти хочеш іще в кіно!

А що ж тут пише N?

– Усі негри підступні, боязливі й ледачі.

Що за дурниці! Отже, я це викреслюю!

І я вже хочу написати на берегах червоним чорнилом: «Безглузде узагальнення!» – однак раптом зупиняюся. Момент: чи я вже, бува, не чув останнім часом цього речення про негрів? Однак де? Правильно: воно звучало з динаміка в ресторані й мало не зіпсувало мені апетиту.

Отож я не чіпаю цього речення, адже того, що кажуть по радіо, учитель не має права закресловати в зошиті.

І поки читаю далі, безперервно чую радіо: воно шепоче, реве, виє, белькоче, погрожує, – а газети це передруковують, а діти, вони це списують.

Я саме перевірів літеру T, на черзі одразу Z. А де W? Може, я десь подів той зошит? Ні, W учора був хворий – він підхопив у неділю на стадіоні запалення легень, правильно, його батько письмово, як належить, повідомив мені про це. Бідний W! Чому ж ти йдеш на стадіон, коли періщить така злива?

Це питання ти міг би, зрештою, поставити й собі, спадає мені на думку, бо ти також був у неділю на стадіоні й витримав аж до фінального свистка, хоча футбол, який показали обидві команди, був далеко не першокласним. Так, гра видалася навіть украй нудною. Отож: чому ти залишився? І з тобою іще тридцять тисяч глядачів?

Чому?

Коли правий крайній нападник переграє лівого півзахисника й забиває гол, коли центральний нападник копає м'яч у ворота, а воротар кидається і ловить його в леті, коли лівий півзахисник вихоплюється і завдає флангової атаки, коли захисник на лінії воріт рятує команду від гола, коли хтось нечесно штовхає суперника або ж робить лицарський жест, коли арбітр є добрим чи слабкодушним, упередженим чи неупередженим, тоді для глядача нічого на цьому світі не існує, байдуже, світить надворі сонце, іде дощ, падає сніг.

Тоді він про все забуває.

Про що – про «все»?

Я мушу всміхнутися: про негрів, можливо.

Іде дощ

Коли наступного ранку я прийшов у гімназію і підіймався сходами до вчительської, то почув на третьому поверсі страшний шум. Я поквапився нагору й побачив, що п'ятеро хлопчаків, а саме Е, G, R, H, T, б'ють шостого, власне, F.

– Що ви собі дозволяєте? – нагримав я на них. – Якщо вам іще й чубитися захотілося, як учням із простої школи, то принаймні бийтеся сам на сам, а не п'ятеро проти одного, бо це вже боягузтво!

Вони дивилися на мене із цілковитим нерозумінням, також F, на якого вони напали вп'ятьох. Його комір був роздертий. «Що ж він вам такого зробив?» – питав я далі, однак герої не хотіли відповідати, відлупцьований також мовчав. Лише поступово я вивідав, що F нічого тим п'ятьом не вдіяв, саме навпаки: